

Október 2012

1717 – v Košiciach popravili Urbana Czeldera, účastníka povstania Františka II., jedného z najtalentovanejších kuruckých veliteľov domáceho pôvodu, za pokus o vyvolanie nového povstania v r. 1713 (295. výročie)

1. 10. 1532 – anglický reformátor Thomas Cranmer menovaný arcibiskupom z Canterbury (480. výročie)

1. 10. 1847 – v Slovenskom Pravne sa narodil Ján Dérer, profesor evanjelického patronátneho gymnázia v Revúcej, evanjelický kňaz a cirkevný publicista (165. výročie)

1. 10. 1937 – v Brezne zomrel Andrej Kachnič, učiteľ, básnik a publicista (75. výročie)

2. 10. 1692 – vo Zvolene sa narodil Ján Tomka - Sásky, evanjelický kňaz, pedagóg a rektor evanjelických lýceí v Győri a Bratislave, geograf, žiak M. Bela, priekopník výskumu historického osídlenia Slovenska a predstaviteľ línie vedeckého a kritického prístupu k historickým a geografickým prameňom, prekladateľ Belovho kompendia o zemepise Uhorska a autor state o Rábskej stolici v jeho Notíciách, autor *Úvodu do starovekej a stredovekej geografie Uhorska*, fundamentálneho diela uhorskej zemepisnej vedy, autor učebníc a reformátor v oblasti pedagogiky (zomrel v Bratislave 26. 8. 1762) – 320. a 250. výročie

2. 10. 1847 – v Liptovskom Mikuláši sa narodila Božena Kutlíková, osvetová pracovníčka a divadelníčka (165. výročie)

2. 10. 1867 – v Polichne sa narodila Božena Slančíková-Timrava, spisovateľka, jedna z najvýznamnejších osobností obdobia realizmu v slovenskej literatúre, národná umelkyňa (145. výročie)

3. 10. 1822 – v Revúcej sa narodil Karol Drahotín Hrenčík, evanjelický kňaz, učiteľ, osvetový pracovník, významná osobnosť slovenského študentského hnutia na lýceu v Levoči, funkcionár tamojšieho Ústavu reči a literatúry česko-slovanskej a *Jednoty mládeže slovenskej*, profesor evanjelického lýcea v Banskej Štiavnici, predseda spolku *Kolo*, veršovník a publicista (zomrel v Banskej Štiavnici 10. 10. 1907) 190. a 105. výročie

5. 10. 1777 – v Halle zomrel Ján Andrej Segner, polyhistor, fyzik, matematik, astronóm, botanik, lekár, profesor univerzít v Jene, Göttingene a Halle, člen vedeckých spoločností v Londýne, Berlíne, Petrohrade a Göttingene (235. výročie)

6. 10. 1827 – v Lišove sa narodil Ladislav Vannay, evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ, regionálny historik, publicista a osvetový pracovník, stúpenec autonomizmu v sporoch o *protestantský patent*, člen *Jednoty mládeže a Muzeálnej slovenskej spoločnosti* (185. výročie)

6. 10. 1877 – v Poltári zomrel Michal Ostrolúcky, evanjelický kňaz, senior, účastník viedenských porád o organizácii evanjelickej cirkvi v Uhorsku, autor homiletickej literatúry (135. výročie)

6. 10. 1932 – v Poděbradoch zomrel Daniel Bodický, pedagóg, osvetový pracovník, funkcionár cirkevných a stavovských spolkov slovenských učiteľov (80. výročie)

7. 10. 1907 – v Miškovci zomrel Karol Glósz, právnik, národohospodár, profesor kolégia a právnickej akadémie v Prešove, odborník na finančné a verejné právo, dejiny práva a politiky, spoluzakladateľ právnickej knižnice kolégia (105. výročie)

9. 10. 1807 – vo Viedni zomrel Gottfried Keller, cisársky úradník, cirkevný historik, autor prác a zostavovateľ zbierok dokumentov k dejinám evanjelickej cirkvi v Uhorsku (205. výročie)

- 9. 10. 1907 – v Hybiach sa narodil Rudo Brtáň**, významný slovenský literárny historik (105. výročie)
- 9. 10. 1912 – v Muránskej Dlhej Lúke sa narodil Martin Kvetko**, politik, občianskym povoláním zverolekár, člen povstaleckej SNR, jeden zo zakladateľov Demokratickej strany, povereník pre poľnohospodárstvo a výživu, reprezentant Čs. demokratického exilu po februári 1948 (100. výročie)
- 10. 10. 1757 – v Štítniku sa narodil Ján Molnár**, evanjelický kňaz, senior, účastník Peštianskej synody v r. 1791, náboženský spisovateľ, autor homiletických a cirkevnohistorických prác (255. výročie)
- 10. 10. 1767 – v Hybiach sa narodil Daniel Mihálik**, pedagóg, profesor diplomacie a teológie na kolégiu v Blatnom Potoku a lýceu v Kežmarku, jeho rektor, propagátor moderných trendov v prírodných a technických vedách a, prírodovedec, člen mineralogickej spoločnosti v Jene, vestfálskej prírodovedeckej spoločnosti a i. (245. výročie)
- 13. 10. 1887 – v Águ sa narodila Ľudmila Zgúthová**, učiteľka, funkcionárka *Živeny* (zomrela 20. 5. 1947 v Martine) 125. a 65. výročie
- 13. 10. 1907 – v Liptovských Vlachoch sa narodil Vladimír Droppa**, akademický maliar a reštaurátor, autor katedrálnej mozaiky v bratislavskom Novom kostole a symbolov evanjelistov na budove SEBF, pedagóg Katedry výtvarného umenia SVŠT, jeden zo zakladateľov VŠVU v Bratislave a príslušník Generácie 1909 (105. výročie)
- 16. 10. 1807 – vo Vrbovciach sa narodil Ján Šulc**, evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ, o. i. autor rukopisných dejín Myjavy (nezachovaných) – 205. výročie
- 16. 10. 1882 – v Liptovskej Sielnici sa narodil Juraj Janoška**, právnik, advokát, štátny úradník, politik, obhajca slovenských veriacich v *kovačickom procese* r. 1907, funkcionár, začas predseda SNS, synodál r. 1921, generálny zapisovateľ ECAV, účastník SNP (130. výročie)
- 16. 10. 1912 – vo Važci sa narodil Ján Michalko**, evanjelický kňaz, teológ, prekladateľ, vysokoškolský pedagóg a dekan SEBF, generálny biskup SECAV v rokoch 1971 – 1990, reprezentant prúdu *Teológia tvárou k životu*, zdôrazňujúceho koexistenciu cirkvi so socialistickým štátom, popredný činiteľ medzinárodných evanjelicko-luteránskych a kresťanských grémií mierového hnutia v cirkvi i na medzinárodnej úrovni (100. výročie)
- 16. 10. 1932 – vytvorenie autonomistického bloku SNS a HSĽS na manifestačnom zhromaždení vo Zvolene a prijatie jeho programového dokumentu, Zvolenského manifestu.** Nádeje Martina Rázusa a jeho stúpenčov, vkladané do tohto politického kroku, sa však onedlho skončili sklamaním a vytriezvením (80. výročie)
- 16. 10. 1972 – v Martine zomrel Ferdinand Čatloš**, dôstojník, generál, príslušník čs. légii v Rusku, minister obrany vojnovej Slovenskej republiky (40. výročie)
- 17. 10. 1552 – zomrel Andreas Osiander, nemecký evanjelický teológ a reformačný činiteľ.** Jeho chápanie tézy o ospravedlnení z viery ho priviedlo do rozporu s učením evanjelickej cirkvi a ostrej polemike s Filipom Melanctonom, jeho nasledovníci boli odsúdení. Prekladateľ a vydavateľ Biblie (*Vulgata*, 1522, redakcia podľa pôvodných textov s jeho poznámkami), zaslúžil sa o konvertovanie veľmajstra Rádu nemeckých rytierov Albrechta Pruského na evanjelickú vieru roku 1522 (460. výročie)
- 17. 10. 1812 – v Očovej sa narodil Ladislav Jeszenský**, evanjelický kňaz, učiteľ, člen *Slovenskej spoločnosti* na prešovskom kolégiu a tajného spolku *Vzájomnosť*, autor vlasteneckej a ľúbostnej poézie, homiletik, neskôr stúpenec uhorskej štátnosti (200. výročie)

18. 10. 1667 – začalo sa vyučovanie na prešovskom evanjelickom kolégiu (345. výročie)

18. 10. 1817 – študentská slávnosť na hrade Wartburg pri príležitosti 300. výročia vystúpenia Dr. Martina Luthera a 4. výročia porážky Napoleona pri Lipsku, tzv. *Wartburgfest*, ktorá sa stala manifestáciou nemeckého nacionalizmu obdobia romantizmu (395. výročie)

19. 10. 1532 – narodil sa **Gabriel Perényi**, abovský a ugočský župan, hornouhorský hlavný kapitán, krajinský sudca, horlivý šíriteľ a ochranca Reformácie, obranca augsburskej konfesie a bojovník proti kalvinizmu (zomrel 7. 6. 1567) 480. a 445. výročie

21. 10. 1752 – vo Vrbovciach sa narodil **Štefan Leška st.**, evanjelický kňaz, superintendent v Prahe, jazykovedec, náboženský spisovateľ, redaktor *Prešpurských novín*, prekladateľ, autor duchovných piesní, zostavovateľ spevníkov, básnik, autor náboženskovo-výchovnej literatúry (260. výročie)

22. 10. 1852 – v Adamovských Kochanovciach zomrel **Adam Podhradský**, evanjelický kňaz, dopisovateľ *Týdenníka*, autor príležitostných veršov, detskej poézie, bájak a kolied (160. výročie)

22. 10. 1947 – v Bratislave zomrel **Karol Rapoš**, učiteľ, publicista, organizátor slovenského školstva po r. 1918, regionálny a cirkevný historik, životopisec K. Kuzmányho, osvetový a kultúrny pracovník, člen výboru Matice slovenskej a jej historického a národopisného odboru (65. výročie)

23. 10. 1832 – v Liptovskom Mikuláši sa narodil **Jozef Bohuslav Bella**, básnik a dobrovoľník vo viacerých povstaniach slovanských národov (180. výročie)

23. 10. 1882 – v Revúcej sa narodil **Ivan Viest**, železničný inžinier, konštruktér, organizátor železničnej dopravy na Slovensku po r. 1918, štátny úradník, účastník protifašistického odboja, počas SNP organizátor stavby pancierových vlakov a železničnej dopravy na povstaleckom území, v 50. rokoch perzekvovaný (130. výročie)

28. 10. 1767 – v Nemeckej (dnešnej Partizánskej) Ľupči sa narodil **Adam Chalupka**, učiteľ, evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ a cirkevný historik (245. výročie)

29.10. 1902 – v Hrachove zomrel **Pavol Markovič**, evanjelický kňaz, člen spolkov štúrovskej mládeže, národnokultúrny dejateľ, publicista, zberateľ povestí (110. výročie)

29. 10. 1972 – v Liptovskom Mikuláši zomrel **Pavel Tomko**, evanjelický kňaz, básnik, publicista, organizátor evanjelických mládežníckych organizácií, zakladateľ *Kuzmányho kruhu evanjelických akademikov*, predseda SEM, organizátor zjazdov evanjelickej mládeže na Bradle, aktivista YMCA, redaktor EPST, *Evanjelickej mládeže*, *Nového rodu* a *Prílohy CL*, účastník občianskeho odboja a SNP, spolupracovník a priateľ A. Schweitzera a G. Wirtha (40. výročie)

31. 10. 1517 – Dr. Martin Luther zverejnil vo Wittenbergu svojich 95 téz proti odpustkom - začiatok reformácie v Nemecku (495. výročie)